

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Благуну Івана Івановича за темою
«Механізм формування стратегій управління банківською системою України»,
яка подана до спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 в Львівському
національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки
України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність, мета і задачі дисертаційного дослідження

Важливою передумовою забезпечення економічного поступу держави в умовах системних трансформацій і фактичного скорочення потенціалу розвитку є збалансоване поєднання важелів регулювання економічних процесів в банківській системі.

Переважає більшість досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених зосереджена на задачах оптимізації окремих напрямів роботи банківських установ. Зустрічаються роботи, присвячені формуванню стратегії розвитку комерційних банків з розвинутою регіональною мережею. В той же час практично відсутні розробки механізму формування стратегії розвитку банківської системи України, а також теоретичних і науково-методичних засад та інструментарію аналізу і прогнозування ефективності таких стратегій.

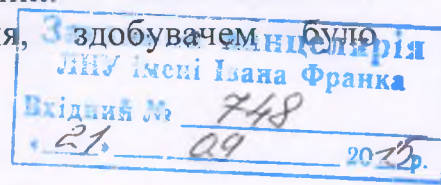
Розробка нової методології, методів та інструментальних засобів, що дають змогу вирішити задачу оцінки конкурентних переваг та слабких сторін банківської системи, а також оцінити ефективність активації окремих важелів грошово-кредитної політики на процеси розвитку в регіональних системах держави, а також проведення інтегральної оцінки та розрахунку прогнозів основних показників розвитку економічної системи регіону при заданому векторі керованих параметрів роботи банківської системи є безумовно актуальним і перспективним на даний час напрямом досліджень.

Складність сформульованої в дисертації задачі полягає в тому, що банківська система України на даний час розвивається в умовах скорочення вітчизняного ринку товарів і послуг, відтоку інвестицій і зниження купівельної спроможності населення.

З урахуванням цього, дисертацію Благуну Івана Івановича, присвячену дослідженню існуючих та розробці нових науково-методичних підходів до вирішення задачі формування механізму управління банківською системою, слід визнати актуальною, а її результати такими, які містять елементи практичної та теоретичної цінності.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з планом науково-дослідних робіт Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і є частиною комплексної теми «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (ДР 0113U005083) кафедри економічної кібернетики. Особисто здобувачем розроблено методичні основи формування механізму управління стратегіями розвитку банківської системи України.

Для досягнення поставленої мети дослідження,

сформульовано та запропоновано власні підходи до вирішення наступних задач:

- дослідження особливостей функціонування банківської системи України в сучасних економічних умовах та визначення її місця та ролі в економіці держави;
- розробка методичних аспектів механізму формування стратегій управління банківською системою України, визначення його структури та ключових елементів, принципів та основних засад функціонування;
- визначення інтегрованої оцінки фінансової стійкості як необхідної умови ефективного функціонування банківської системи;
- проведення аналізу ефективності механізму управління банківською системою на основі визначення чинників фінансової стійкості;
- аналіз ефективності алокації ресурсів банківської системи України;
- розробка моделі розвитку банківської системи України на основі когнітивного моделювання;
- визначення інструментів управління банківською системою України;
- розробка методики формування та реалізації стратегій управління банківською системою.

Враховуючи складність і одночасну актуальність поставлених в роботі завдань як в теоретичному, так і в практичному аспектах, а також ґрунтовність запропонованих підходів до їх вирішення з наступним аналізом отриманих результатів, дослідження Благуна І.І. можна вважати суттєвим науково-практичним внеском в проблематику розробки методик формування та аналізу стратегій розвитку банківської системи.

2. Новизна наукових результатів

До результатів, які отримані в рамках проведених здобувачем досліджень, і містять в собі елементи наукової новизни, слід віднести наступне:

вперше:

– розроблений механізм формування стратегій управління банківською системою України на основі моніторингу грошово-кредитного ринку та побудови моделей розвитку банківського сектору. Запропонований підхід до проведення аналізу роботи банківських структур та оцінки впливу середовища на їх роботу дозволяє якісно по новому підходити до процесу обґрунтування та прийняття рішень щодо вибору пріоритетних напрямів діяльності комерційних банків, а також встановлення норм, орієнтирів, напрямків, засобів і правил, що забезпечують ефективність управління банківськими операціями;

удосконалено:

– систему інтегрованої оцінки фінансової стійкості банківської системи на основі обчислення таксономічного показника розвитку, який, на відміну від існуючих, дозволяє визначити ефективність управління банківською системою з метою розробки основних стратегічних напрямків її розвитку;

- методичний підхід до розробки когнітивної моделі розвитку банківської системи, в рамках реалізації якої проведено відбір чинників, найбільш значимих для стійкого розвитку й ефективного функціонування банків, проаналізовано їх вплив у системі причинно-наслідкових зв'язків на комплексну характеристику стійкості банківської системи, а також проведено узгодження індикаторів

фінансової стійкості банківської системи у відповідності до її цілей, які запропоновано доповнювати макроекономічними і інституційними умовами її розвитку;

в дисертації також знайшли подальший розвиток:

– методичні підходи щодо розробки інструментів управління банківською системою України. Здобувачем напрацьовані схеми узгодження застосування окремих важелів управління роботою банківських установ відповідно до цілей, а також зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку банківської системи. Це дало змогу по новому підійти до постановки та вирішення задачі оптимізації роботи банківської системи з урахуванням обмежень макроекономічного і інституційного характеру;

– методичні підходи до формування стратегій управління банківською системою, реалізація яких засобами стратегічного управління потенційно дозволяє вихід системи на безпечні та оптимальні параметри розвитку;

- підходи до побудови моделей оптимізації сукупності показників оцінки кредитоспроможності позичальників. Використання інструментів математико-статистичного аналізу дозволило визначити пріоритетні напрями кредитування для забезпечення як максимального сукупного ефекту для соціально-економічного розвитку держави та її регіонів, а також самого комерційного банку.

3. Рівень обґрунтованості наукових результатів, положень, висновків та пропозицій

Наведені в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є в достатній мірі обґрунтованими. Основні результати роботи було отримано здобувачем на основі детального аналізу наукових розробок українських та зарубіжних науковців з питань економічного та системного аналізу, банківської справи, грошово-кредитної політики, теорії управління, економіко-математичного моделювання.

Дослідження проводилися із залученням широкої інформаційної бази, зокрема було використано матеріали Національного банку України та Державної служби статистики України, дані фінансової звітності банків, довідково-інформаційні видання, дослідження та наукові публікації зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій та інформаційно-аналітичні матеріали дослідних установ, міністерств і відомств, рейтингових агенств.

У роботі для вирішення поставлених завдань використано методи:

- когнітивного моделювання – для побудови моделі розвитку банківської системи України;

- Хельвіга, дендритів, кластерного факторного та дискримінантного аналізу – для визначення ефективності алокації ресурсів банківської системи;

- кореляційно-дисперсійного аналізу – для визначення чинників фінансової стійкості та взаємозв'язку між ними;

- таксономії – для визначення інтегрованої оцінки фінансової стійкості банківської системи;

- стратегічного управління – для формування і реалізації стратегій управління банківською системою;
- прогнозування – для розробки прогнозних стратегій управління банківською системою;
- порівняльного динамічного і структурного економічного та фінансового аналізу – для здійснення діагностики сучасного стану банківської системи України;
- дефініційного аналізу – для уточнення змісту понять «банківська система», «стратегія», «механізм», «фінансова стійкість» та ін.;
- графічного аналізу – для унаочнення емпіричних даних та схематичного зображення основних теоретичних і практичних положень дисертаційної роботи.

Своєчасне та адекватне ситуації аналізу використання зазначених методів дозволило отримати науково-обґрунтовані результати і розробити цінні практичні рекомендації щодо підвищення рівня ефективності управління процесами розвитку банківської системи України.

Достовірність та об'єктивність отриманих результатів підтверджена публікаціями в наукових фахових виданнях, апробацією на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, а також впровадженням основних результатів дослідження.

4. Стиль викладення матеріалів дисертації та автореферату

Виклад матеріалу дисертації проведено на високому науковому рівні, між розділами дисертації прослідковується чіткий логічний зв'язок. Теоретичні результати і практичні рекомендації, котрі наведені в роботі, викладено чітко, зрозуміло і однозначно. Елементи наукової новизни роботи дають змогу сформулювати уявлення про суть поставлених і вирішених в роботі завдань. Роботу, яка подана до розгляду, характеризує належний науковий рівень та логічність викладення як теоретичних положень, так і практичних аспектів результатів досліджень. В дисертації аргументовано розкрито усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться на захист.

Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

Стиль викладення матеріалу в авторефераті в повній мірі робить можливим отримання інформації про суть та результати проведеної дослідницької роботи. Для належного висвітлення суті отриманих наукових результатів, здобувач вдало використовує графічний та ілюстративний матеріал.

Автореферат достатньо повно відображає зміст дисертації та її основні висновки.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

5. Оцінка публікацій

Результати проведених досліджень знайшли своє відображення в 16 друкованих наукових працях загальним обсягом 6,27 друк. арк., з них особисто

належить автору 5,92 друк. арк., серед яких: 2 статті у Scopus (1 – у співавторстві), 8 статей у наукових фахових виданнях (1 – у співавторстві), 6 публікацій – за матеріалами конференцій.

Результати дослідження доповідались на 7 науково-практичних конференціях та опубліковано в збірниках матеріалів цих конференцій.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 222 сторінок, у тому числі на 60 сторінках розміщено 32 таблиці, 23 рисунка, 2 додатки та список використаних джерел із 189 найменувань.

7. Теоретична цінність та практична значимість результатів роботи

Результати дослідження, які виносяться на захист становлять цінність як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Беззаперечною теоретичною цінністю становить запропонований здобувачем підхід до постановки та вирішення задачі формування механізму управління стратегіями розвитку банківської системи України. Своєчасне і адекватне застосування методів економічного та математико-статистичного аналізу дозволило якісно по новому підійти до вирішення актуальної для науки і практики задачі.

Про практичне значення запропонованих в дисертації рекомендацій щодо формування цілісного механізму стратегічного управління банківською системою України свідчать відповідні довідки та акти впровадження. Зокрема, окремі результати дослідження використано у роботі Івано-Франківської обласної державної адміністрації при розробці Програми розвитку банківської системи Івано-Франківської обл. (Довідка № 1932/01-32/39 від 17 грудня 2014 р.); пропозиції щодо вирішення питань оцінки ефективності розподілу кредитних ресурсів банків використано в роботі банку АТ «ЗЛАТОБАНК» (Довідка № 244/11 від 18 листопада 2014 р.).

Методичні положення та практичні результати дисертації впроваджені у роботу банку ОД ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» для вирішення задач аналізу, оцінки стану фінансової стійкості та подальшого розвитку на основі запропонованих стратегій управління (Довідка № 642/12 від 5 листопада 2014 р.). Крім того, основні теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника при викладанні дисциплін «Банківська система», «Фінансовий ринок», «Фінансовий менеджмент», «Стратегічне управління» за напрямом «Фінанси та кредит» (Довідка № 01-14/03/1627 від 09 грудня 2014 р.).

8. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи

Результати поданої на захист дисертації можуть бути рекомендовані для використання в якості методичної основи для проведення подальших прикладних наукових досліджень, спрямованих на удосконалення існуючих механізмів управління банківською системою. Отримані результати потенційно є предметом інтересів департаментів Національного банку України, Міністерств економіки, фінансів, регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, органів місцевого самоврядування, Асоціації українських банків.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Беручи до уваги отримані здобувачем позитивні наукові результати, треба відмітити окремі зауваження, недоліки та дискусійні питання:

1. В п. 1.3 «Концепція механізму формування стратегій управління банківською системою України» слід конкретизувати, значення яких саме показників здобувач рекомендує включати до пропонованої комплексної оцінки управління банківською системою.

2. При розрахунку індексу фінансової стійкості банківської системи варто було б детальніше відобразити, як враховувались можливі зв'язки між показниками, що є основою розрахунків (с. 85 - 86).

3. З викладу матеріалу п. 2.3 випливає, що здобувач пропонує оцінювати кредитоспроможність окремо взятого підприємства, котре займається одним конкретним видом діяльності. Варто було б також розглянути випадок, коли організація здійснює одночасно декілька видів економічної діяльності.

4. Доцільно було б зупинитись детальніше на визначенні напряму і характеру впливу чинників розвитку банківської системи (с. 133), а також врахуванні двостороннього характеру їх зв'язку.

5. В роботі слід було б визначити функції окремих структурних елементів банківської системи в реалізації задач, передбачених стратегією управління даною системою, зокрема, роль Національного банку України, Міністерства фінансів, комерційних банків, інших інститутів в реалізації механізму управління банківською системою України.

10. Висновок по дисертації

Незважаючи на відмічені зауваження до матеріалів дисертаційного дослідження, представлену до захисту роботу «Механізм формування стратегій управління банківською системою України» можна визнати такою, що виконана на високому науковому та професійному рівні. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій.

Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто її автором, містить елементи наукової новизни, характеризується логічним викладом результатів проведених здобувачем досліджень. Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових виданнях України.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення та результати дисертаційної роботи.

Актуальність обраного напрямку дослідження, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Вважаю, що автор дисертації, Благун Іван Іванович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

декан факультету банківського бізнесу
Тернопільського національного
економічного університету
Міністерства освіти і науки України,
кандидат економічних наук, доцент

Б.П. Адамик

Б.П. Адамик
Завірюю:
Зав. загальним відділом *Тарашова С.В.*